

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2019 m. gruodžio 18 d.

Pasaulio ekonomika tebesilpnėja. Be neapibrėžtumo tarptautinės prekybos srityje, ūkinį aktyvumą slopina ciklinis JAV ekonomikos augimo lėtėjimas ir vis atidedamas besivystančių šalių augimo atsigavimas. Tai blogina pasaulio pramonės padėtį, neigiamai veikia investicijas ir tarptautinę prekybą. Pasaulio prekyba prekėmis yra netgi mažesnė, nei buvo prieš metus, o ekonomikos silpnėjimas tampa vis plačiau apimantis. Prasčiau gyvuoja ne tik gamybos, bet ir paslaugų sektorius pasaulyje – pastarasis, palaikomas geros padėties darbo rinkose, vis tebeauga, bet plėtros tempas nebėra toks spartus, koks buvo anksčiau. Tai patvirtina jau kurį laiką vyravusius nuogaštavimus, kad blogėjanti gamybos padėtis pamažu pradės veikti ir paslaugų sektoriaus veiklas. Ūkinės plėtros lėtėjimas pastebimas ir regioniniu pjūviu – mažesnis nei ankstesniais metais ir netgi mažesnis, nei anksčiau prognozuota, ekonomikos augimo tempas fiksuojamas bemaž visuose pasaulio regionuose. Lėčiau auga ir euro zonos – pagrindinės Lietuvos prekybos partnerės – ekonomika. Čia išsiskiria pramonė, gaminanti vis mažiau produkcijos. Ypač didelių sunkumų patiria automobilių pramonė, kurią veikia ne tiek trumpalaikiai, kiek ilgalaikiai veiksniai – besikeičianti pasaulinė automobilių paklausa ir šios paklausos struktūra.

Užsienio paklausa – prekybos partnerių importas – didėja mažiausiai per pastaruosius trejus metus, bet Lietuvos eksportas užtikrintai kyla. Tokia takoskyra tarp Lietuvos eksportuojančiojo sektoriaus ir užsienio rinkų stebima jau ne vienus metus, o šiemet eksportas dar labiau nutolo nuo tendencijų, vyraujančių kitose šalyse. Sparčiai auga daugelis eksporto sudedamųjų dalių – tiek lietuviškos kilmės prekių, neįskaitant naftos produktų, eksportas, tiek reeksportas, tiek paslaugų eksportas. Tokią veržlią eksporto raidą, matyt, galima paaiškinti investicijomis, t. y. ne tiek kylanti užsienio paklausa, kiek anksčiau padidinti gamybos pajėgumai ir aukštesnis konkurencingumas įmonėms padeda augti nemenku tempu. Nors pastaraisiais metais kai kurios investicijos, konkrečiau – investicijos į mašinas ir įrenginius neaugo, bet štai investicijos į intelektualines nuosavybės produktus bei informacijos ir ryšių technologijų įrangą didėja nuosekliai ir tuo toliau prisideda prie įmonių plėtros potencialo.

Pakylėtą ekonomikos augimo tempą iš dalies palaiko pasikeitę tarptautinės migracijos srautai ir didėjantis dirbančiųjų skaičius. Migracijos balansą nemažai gerina gausiau atvykstantys ne Europos Sąjungos (ES) šalių piliečiai. Tai didina darbo jėgą Lietuvoje ir sudaro galimybes samdyti daugiau darbuotojų. Pasikeitusi tarptautinė migracija daugiausia yra vieno ekonomikos sektoriaus – transporto sektoriaus – plėtros atspindys. Didžioji dalis imigruojančiųjų iš ne ES šalių dirba būtent šiame sektoriuje, kur dirbančiųjų skaičius dėl įdarbinamų užsieniečių auga gana daug. Tiesa, didesnė imigracija taip pat, matyt, veikia ir kitas ekonomines veiklas, nes ir čia darbuotojų pastaruoju metu šiek tiek daugėja – viena vertus, dalis imigruojančiųjų įsidarbina ne tik transporto veikloje, o kita vertus, galimai mažėja spaudimas darbuotojams judėti iš kitų veiklų į transporto veiklą.

Nors ekonomika vis dar auga gana sparčiai, bet vis dėlto pradeda išsivėpti. Anksčiau buvo įprasta matyti vis mažėjančią įmonių, kurių plėtrą riboja nepakankama paklausa, dalį, bet dabar ji nebemažėja. Darbo pajamų rodikliai nemenkai svyruoja, bet panašu, kad darbo pajamos auga mažiau nei prieš metus. Prie to iš dalies prisideda jau itin daug pakilusi darbuotojams atitenkanti sukurtos pridėtinės vertės dalis, bet darbo atlygio raidą galimai veikia ir tvyrantis neapibrėžtumas dėl ekonominės perspektyvos. Tikėtina, kad šie veiksniai lemia gana plačiai apimantį ūkinės plėtros lėtėjimą – tai vyksta apdirbamojoje gamyboje, daugelyje paslaugų veiklų. Jei neapimtume žemės ūkio, kurį palankiai paveikė geresnis derlius, kita ekonomikos dalis pastaruoju metu auga maždaug 1 proc. punktu lėčiau nei šių metų pirmąjį pusmetį.

Ūkio aktyvumas ir toliau turėtų silpnėti. Prasta ir vis nuvilianti pasaulio ekonominė raida skatina atsargiai planuoti investicijas atvirajame ekonomikos sektoriuje. Nors eksportas iki šiol augo daug labiau

nei užsienio rinkos, visuomet yra neapibrėžtumas, ar eksporto rinkos dalys ir toliau taip veržliai kils. Numatoma, kad tiek investicijos, tiek eksportas – labiausiai pastaraisiais metais didėję realiosios ekonomikos rodikliai – kitąmet augs nuosaikiau. Taip pat daroma prielaida, kad investicijas mažiau skatins ir nebe tiek daug intensyvėsiantis ES paramos fondų naudojimas. Ekonominį aktyvumą ribos ir besikeičianti padėtis darbo rinkoje. Įmonėms lieka vis mažiau erdvės itin reikšmingai didinti darbo atlygį, o darbuotojų samdą vis nepalankiau veiks vidaus demografiniai pasikeitimai. Tai nereiškia, kad gyventojų pajamos nustos kilti – jos didės nemenkai, bet mažiau nei pastaruoju metu. Tai ribos privačiojo vartojimo plėtrą, kuri jau ir dabar menksta. Prognozuojama, kad po 3,7 proc. ekonomikos augimo 2019 m. Lietuvos ekonomika kitąmet padidės 2,5 proc.

Numatoma Lietuvos ekonomikos raida

	2019 m. gruodžio mėn. progozė ^a			2019 m. rugsėjo mėn. progozė		
	2018	2019 ^b	2020 ^b	2018	2019 ^b	2020 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija pagal SVKI	2,5	2,3	2,3	2,5	2,3	2,2
BVP defliatorius ^c	3,3	2,8	2,4	3,3	2,8	2,2
Darbo užmokestis ^d	10,0	8,5	6,7	10,0	8,5	6,7
Importo defliatorius ^c	4,7	1,0	1,7	4,7	2,0	1,8
Eksporto defliatorius ^c	3,6	2,1	1,6	3,8	2,2	1,7
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; % , pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas ^c	3,7	3,7	2,5	3,5	3,7	2,5
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	3,7	3,6	3,4	3,9	4,0	3,6
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	0,5	1,2	0,4	0,8	0,9	0,6
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas ^c	8,5	7,0	4,7	6,7	6,9	4,1
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	6,4	8,8	4,0	5,0	4,6	3,5
Prekių ir paslaugų importas ^c	6,1	6,9	4,5	4,4	4,6	4,3
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	6,1	6,2	6,2	6,1	5,8	5,7
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus) ^e	1,5	0,5	0,0	1,5	1,1	0,0
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	1,8	4,0	3,6	2,7	2,7	1,9
Einamosios sąskaitos balansas	0,3	2,0	1,5	1,6	0,8	-0,4
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	1,8	3,8	3,4	3,1	2,5	1,3

^a Makroekonominių rodiklių prognozės parengtos pagal duomenis, paskelbtus iki 2019 m. lapkričio 25 d.

^b Progozė.

^c Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

^d 2019 m. darbo užmokesčio augimo prognozė neapima jo perskaičiavimo dėl įsigaliojusių mokesčių ir pensijų sistemos pakeitimų.

^e Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją.

Bendroji metinė infliacija tebėra santykinai stabili, bet jos sudedamosios dalys šiemet pasikeitė. 2019 m. daugiau nei praėjusiais metais kilo maisto kainos. Nemažą jų ūgtelėjimo dalį lėmė pakilusios daržovių kainos, kurios pavasario ir vasaros mėnesiais augo, tikėtina, dėl žemės ūkiui nepalankių oro sąlygų. Bendram maisto brangimui turėjo įtakos ir pasikeitusios pasaulinės maisto žaliavų kainos. Šiemet jas didino kai kuriuose pasaulio regionuose nepakankama žemės ūkio ir maisto produktų pasiūla bei padidėjusi paklausa. Kitaip nei maisto kainos, su energijos žaliavomis susijusios kainos šiemet mažėjo, taip šiek tiek atsverdamos didesnę maisto kainų kilimą. Šiemet pigo degalai ir daugiau nei pernai pigo šilumos energija. Bendrąją infliaciją ypač didina su vidaus ekonominėmis tendencijomis labiausiai susijusios paslaugų kainos. Jų augimas nelėtėja – jos didėja ne mažiau nei pernai, nes ir vienietinės darbo sąnaudos (skirtumas tarp darbo atlygio ir našumo) kol kas auga gana daug. Šiuo metu prognozuojama, kad artimiausiu metu bendroji metinė infliacija tebebus artima dabartiniam lygiui – tiek šiemet, tiek kitąmet ji turėtų sudaryti 2,3 proc. Nors kol kas numatoma, kad pasaulinės maisto žaliavų kainos

ateinančiais metais kils mažiau, bendrąją infliaciją didinančiai turėtų veikti daugiau nei šiomet augsiantys netiesioginiai mokesčiai. Kaip ir pastaraisiais metais, bendro kainų lygio pasikeitimui didžiausią įtaką turės paslaugų kainos, nes darbo sąnaudos, numatoma, toliau didės nemenkai.